

Новаченко Тетяна Василівна,
доктор наук з державного управління,
доцент, Національна академія державного управління при Президентові України.

Новаченко Татьяна Васильевна,
доктор наук по государственному управлению,
доцент, Национальная академия государственного управления при Президенте Украины.

Tatiana Vasilivna Novachenko,
Doctor of Science in Public Administration,
Associate Professor, National Academy of Public Administration under the President of Ukraine.

АВТОРИТЕТ ЯК АРХЕТИПНЕ ЄДНАННЯ ДУХУ ІНДИВІДУАЛІЗМУ ТА ІДЕЙ СОЛІДАРИЗМУ У ФЕНОМЕНІ СУЧАСНОГО КЕРІВНИЦТВА

Анотація. У статті доводиться, що для архетипного єднання духу індивідуалізму та ідей солідаризму необхідна багатогранна “робота” покоління, результати якої акумулюються в одній із складових психіки людини — колективному несвідомому. Тому авторитет сучасного керівництва, що визріє на тлі архетипного єднання духу індивідуальності та солідаризму українців є тією силою, під проводом якої можна впевнено протидіяти усьому негативному, що відбувається чи може відбуватися в Україні.

Ключові слова: авторитет, архетип, індивідуальність, солідаризм, сучасне керівництво.

АВТОРИТЕТ КАК АРХЕТИПИЧЕСКОЕ ОБЪЕДИНЕНИЕ ДУХА ИНДИВИДУАЛИЗМА И ИДЕЙ СОЛИДАРИЗМА В ФЕНОМЕНЕ СОВРЕМЕННОГО РУКОВОДСТВА

Аннотация. В статье обосновывается необходимость многогранной “работы” поколений для формирования авторитета, в контексте архетипного единения духа индивидуализма и идей солидаризма, результаты которой аккумулируются в одной из составляющих психики человека — коллективном

бессознательном. Поэтому авторитет современного руководства, который вызреет на этой основе является той силой, которая уверенно сможет противодействовать всему негативному, что происходит или может происходить в Украине.

Ключевые слова: авторитет, архетип, индивидуальность, солидаризм, современное руководство.

REPUTATION AS THE ARCHETYPAL UNITY OF THE SPIRIT OF INDIVIDUALISM AND SOLIDARITY IN THE PHENOMENON IDEAS OF MODERN MANAGEMENT

Abstract. The necessity of a multifaceted “work” of the generation for the formation of generations of authority, in the context of the archetypal unity of the spirit of individualism and ideas of solidarity, the results of which are accumulated in one of the components psihiki person – the collective unconscious are justified. Therefore, the authority of the modern management, which will ripen in this osnoveyavlyaetsya the force that will be able to confidently oppose everything negative that happens or can happen in Ukraine.

Keywords: authority, archetype, individuality, solidarism, modern management.

Постановка проблеми. Україна як держава, українці як спільнота мають досить значуще геополітичне розташування у світовому просторі та власну культурну автентичність. Відповідно до цього визначилася ціла низка проблем, що вже існують і продовжують своє накопичення як всередині країни, так і через глобалізаційні процеси. Тож, в умовах нинішньої кризи перед системою державного управління постає завдання вибору власного, притаманного національній культурі шляху розвитку, забезпечення суспільства і держави від різного роду соціальних і психосоціальних дисфункцій, досягнення гармонійності суспільно-владних відносин. Відповідно особливої значущості набуває доконечність поєднання індивідуалістичних установок керівників та досягнення ними солі-

дарності у феномені сучасного державного управління. При цьому слід наголосити, що нині ступінь керованості державними справами багато в чому залежить від дієвості таких регуляторів як традиції, норми моралі та цінності. Роль і значення цих регуляторів не лише постійно зростають, а й мають змінити сам характер управлінських відносин обумовлюючись авторитетом керівництва як абсолютним ціннісним виміром, усвідомленням значущості його глибинного сенсу, який закладений в підвалинах архетипів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми авторитету аналізуються з давніх часів (Аристотель, Аврелій Августин, Геракліт, Іларіон, Піфагор, Платон, Сократ, Ярослав Мудрий, Нестор та ін.). У подальшому цій проблемі приділяли увагу

Т. Адорно, Фома Аквінський, Дж. Віко, М. Вебер, Г. Гегель, К. Гельвецій, Т. Гоббс, Е. Дюркгейм, Ф. Енгельс, І. Кант, М. Кузанський, Р. Коллінз, Ю. Липа, Ф. Петрарка, П. Сорокін, Л. Фейєрбах, З. Фройд, М. Фуко, Е. Фромм, М. Хоркхаймер та ін. На сьогодні у різних дисциплінах, вироблено чимало традицій його розуміння. Так, філософсько-теоретичний аспект дослідження феномену авторитету базується на традиційному концепті, за яким авторитет — це форма і результат соціальної взаємодії (В. С. Богданов, Т. О. Бондаренко, Г. Вептруска, І. І. Єфремов, Л. А. Завірюха, А. В. Коміна, І. Ж. Салабеков, В. Є. Солдатов та ін.). У політичній науці авторитет розглядають як близьке до влади явище і осмислюють його з позицій лідерства особистості (Г. Я. Дідух, Дж. Джонс, Х. Джерард, Дж. Картрайт, О. В. Єгорова-Гатман, О. Кобилянська, О. Лабковська, А. І. Лисюк, Б. В. Новожилов та ін.).

Дослідженням архетипів займалися Е. Дюркгейм, Л. Леві-Брюль, К. Леві-Стросс, К. Г. Юнг, В. Пропп, Е. Тайлор, Дж. Фрезер, М. Еліаде та ін. У вітчизняному науковому дискурсі вивченню архетипів приділяють значну увагу такі науковці, як Е. Афонін, Л. Бурлачук, Е. Донченко, С. Кримський, А. Мартинов, Ю. Романенко та ін., наголошуючи, що саме архетипне підґрунтя є своєрідним об'єднаним у ціле механізмом, що має визначати і стверджувати нові імперативи життєдіяльності суспільства. Урахування архетипності дає можливість сформулювати обґрунтовані прогнози і адекватно оцінити ті чи інші явища у житті су-

спільства та поведінки людини, зокрема й феномену сучасного керівництва.

Формулювання цілей статті. Мета статті — довести, що авторитет у феномені сучасного керівництва ґрунтується на архетипному єднанні духу індивідуалізму та ідей солідаризму.

Виклад основного матеріалу. З урахуванням полісемантичності значення слово “авторитет” (від лат. *auctoritas* — повага, повноваження, положення, гідність, звання, авторство) визначається як категорія, що пов'язується з поняттям “влада” як з правом і здатністю управляти, впливати й давати розпорядження, а також з особою, яка володіє цими правом і здатністю.

М. Вебер визначав поняття “авторитет” як тип влади, за якого люди з готовністю підкоряються керівникові, оскільки вважають його легітимним (від лат. “*legitimus, legitima, legitimum*” — законний, правомірний, юридичний, правовий, слухний, відповідний, потрібний, обов'язковий, належний, пристойний, правильний, справжній; у специфічно соціологічному сенсі термін введено М. Вебером). Учений розрізняє три типи авторитету, що забезпечується у різні способи:

1. Легально-раціональний авторитет, заснований на підпорядкуванні формальним правилам, носієм яких є керівник, вірі в їх законність;
2. Традиційний авторитет, заснований на вірі у святість традицій і сприйнятті тих, хто управляє, як носіїв цієї традиції (королі й королеви);
3. Харизматичний авторитет, заснований на вірі в екстраординарні

якості лідера, на винятковій відданості лідерові і безумовному дотриманні його наказів і введених ним правил [1].

Таким чином, у феномені авторитету існує зв'язок між потестарними (влада, могутність, вплив) та персоналістичними концептами. Водночас авторитет — це встановлене у суспільстві чи державі політичне правління, засноване на одній або кількох можливих формах політичної легітимації, це спосіб або процес, за допомогою якого держава або політична система виправдовується. Тож, сучасне суспільство, приймаючи правила легітимації влади, передбачає можливість різного розуміння її сенсів, де кожен із них може бути соціально визнаним, що означає — цінним та авторитетним.

Визначення причини та умов цієї покори владі повертає до колективного несвідомого, що складається із сильних первинних психічних образів — архетипів, форми без змісту, первісних форм. За висловом К. Юнга, “первинні образи — це найбільш давні і найбільш загальні форми уявлень людства. Вони рівною мірою являють собою як почуття, так і думки, вони навіть мають щось схоже на самостійне життя, неначе життя часткових душ, які можна побачити у тих філософських або гностичних системах, що мають своїми джерелами пізнання несвідомого. Ці первинні образи, або архетипи — психічне відображення постійного повторювання досвіду людства, повторювані відбитки суб'єктивних реакцій” [2, с. 72–75].

Найбільш універсальним і таким, що постійно повторюється, генетич-

но обумовленим досвідом людства є практика ієрархічних стосунків, “володарювання — підкорення”. Так, Лауреат Нобелівської премії К. Лоренц вважає, що створення соціальних ієрархій є однією з функцій інстинкту внутрішньої агресії, притаманного не тільки стадним тваринам, а й предкам людей [3]. Цей факт дозволяє стверджувати, що досвід ієрархічних стосунків укорінився у колективному несвідомому кожної людини, викристалізовуючись в архетипах, які втілюють найбільш закономірні тенденції цього досвіду. Однак архетип — не пасивне психологічне утворення, що змушує діяти людину відповідно до схеми, яку сам і пропонує. Архетип виявляє свій вплив постійно і скрізь, саме тому існують архетипи позиції владарювання й підкорення. К. Юнг розрізняв безліч архетипів, зокрема “Персона” або “Маска”, що імітує індивідуальність, оскільки є маскою колективної душі, налаштована справляти враження на інших людей та дозволяє її носію також вірити у неї [4]. Ще один архетип — “Мана-особистість” як домінанта колективного несвідомого, також є відомим архетипом сильного чоловіка, у вигляді героя, вождя, чарівника, знахаря й святого, володаря людей і духів, друга Божого [2, с. 228]. На сучасну мову зміст архетипу “Мана-особистість” можна перекласти як образ ефективного й авторитетного керівника, бо саме цей архетип є джерелом постійного прагнення людини досягти “акме” в соціальній ієрархії. Таке прагнення можна побачити у героїчних міфах, казках, легендах та ідеях усіх народів. “Мана-особистість” — це основа

всіх учень про надлюдину: це і “воля до влади” у Ф. Ніцше, і “воля до влади або прагнення до зверхності” в А. Адлера.

У теорії колективного несвідомого К. Юнга будь-яка особистість є множинною сукупністю інших особистостей, як своєрідний театр архетипових фігур і основних системстворюючих елементів. У суспільстві, що складається з особистостей, які пов'язані спільністю інтересів, виокремлюються архетипи, що характеризують основні параметри порядку. Усвідомлення і визначення таких архетипів дає змогу проаналізувати стійкість суспільства у різноманітних кризових станах та змінах. І що є вкрай значущим, суспільство має своєрідний механізм для відповіді на виклики за рахунок тих індивідуальностей, які досягли самоусвідомленості прийняти на себе відповідальність за багатоголосся суб'єктивності, що присутня у її особистісному Я [4, с. 228].

Логіка наших умовиводів потребує звернення до історичних основ формування українського індивідуалізму. Українська нація склалася під впливом географічних та історичних чинників на основі інтелектуально-емоційних особливостей індивіда, засадничими цінностями яких є такі: хазяйновитість, матріархальність, традиційність, сентименталізм, працелюбство, егоцентризм та індивідуалізм — моральний, політичний і соціальний світогляд, який підкреслює особистісну свободу, першорядне значення особистості, особисту незалежність і сповідує принцип “покладатися на самого себе”. Так, індивідуалізм (від. лат. *individuum* —

неподільне) як характерна риса української ментальності базується на тому факті, що українські чорноземи надавали селянам можливість отримувати гарний врожай не об'єднуючись, а працюючи індивідуально. Це і зумовило те, що впродовж багатьох століть в українського селянина формувалася риса індивідуаліста, який сам собі хазяйнував (і зазвичай доволі вдало) на власному земельному наділі. Тому і потреби систематично вести переговори, враховувати думку сусіда не було. Результатом цього стала відсутність уміння колективно вирішувати ті чи інші питання, спрямовані на досягнення успіху. Саме ця риса перевищувала колективний дух і почуття спільної відповідальності українців навіть у найвідповідальніші моменти в разі військово-політичної загрози ззовні, коли правляча верхівка не знаходила між собою спільних позицій, що призвели б до об'єднання. М. Костомаров зауважує, що індивідуалістичні установки українців були розповсюдженими і в цивільному житті Запорізької Січі. То було суспільство, де дух свободи був пов'язаний з духом терпимості.

Створення братських шкіл та академій, їх прагнення відмежуватися від світу соціальної несправедливості і морального занепаду сприяли тому, що індивідуалізм українців обумовлювався етикою “інтелектуалізму”. Тенденції, що спрямовують український індивідуалізм добре окреслюються у таких фразах як: “моя хата з краю, перший ворогів стрічаю”, “на одну булаву три гетьмани” тощо. Через зазначене актуалізується цікавість до відповідних момен-

тів ідейної спадщини Аристотеля, яка отримує “нове дихання”, оскільки позитивні сподівання сучасного українського суспільства, хоча і здебільшого на когнітивному рівні, виявляються багато в чому співзвучними аристотелівському баченню державного управління як “спілкування вільних людей” і відомим історичним фактам щодо “союзу вільних особистостей” Запорізької Січі, Магдебурзького права тощо.

Таким чином, у феномені сучасного провідництва саме авторитетний керівник є носієм соціальної відповідальності та служіння спільній справі, спільним інтересам, оскільки на авторитет працює, насамперед, його морально-інтелектуальна велич, духовна діяльність та самостійність духу. Вочевидь він володіє високим рівнем компетентності, вміє орієнтуватися в житті й тому здатен допомогти вибрати певну лінію поведінки між абсурдними або жорстокими вимогами “сильних світу цього” і морально-ціннісними імперативами. Авторитетний керівник транслює своє бачення світу: уявлення про загальні, привабливі для більшості цілі, про способи їх досягнення, про “правила життя” — норми, що існують у референтному співтоваристві, про те, з яких груп складається суспільство, які з них “свої”, а які — “чужі”. До авторитетного керівництва несвідомо неначе “притягує магнітом”, тому воно спроможне створювати й утримувати соціальні зв’язки, дотримуючись встановлених у суспільстві моральних ідеалів.

Водночас особистість, що зорієнтована на авторитет референтної особи, співвідносить себе з нею, орієнту-

ється на норми, думки, цінності, які вона продукує, впроваджуючи їх в своїй поведінці і самооцінці, підтверджуючи тим самим творення власної індивідуальності, що дуже важливо, сприяє формуванню солідарних спільнот. Іншими словами суспільним ідеалом є перетворення окремих людей на сильні індивідуальності, і водночас, впровадження дієвої солідарності між ними особливо в період серйозних криз або загроз.

“Солідаризм” (фр. *solidarisme*, від фр. *solidaire* — діючий спільно) термін, що містить кілька значення, зокрема: єдність переконань і дій, взаємодопомога і підтримка членів соціальної групи, що заснована на спільності інтересів і необхідності досягнення загальних групових цілей; спільна відповідальність та активне співчуття і підтримка будь-яких дій або думок.

Ідея солідарності не нова, в тій чи іншій формі вона існувала ще в добу античності та пройшла певну історію свого розвитку. Так, у новітні часи цією проблемою серйозно займалися французький соціальний філософ Шарль Жід, німецькі соціологи Фердинанд Тонніс, Пауль Барт, Леопольд фон Візе, німецький економіст і соціальний філософ Гайнріх Пеш, лауреат Нобелівської премії миру, французький державний діяч Леон Буржуа та ін.

Леопольд фон Візе вважав, що завдяки солідарності відбувається перетворення окремих людей на сильні індивідуальності і, водночас, впроваджується дієва солідарність між ними [5].

За визначенням авторитетного мислителя Гайнріха Пеша солідар-

ність є початком усього шляхетного та доброго, що підносить людину до Божої подобі. У природі людей можна знайти шляхетні пориви, які ведуть їх до солідарності, справедливості та об'єднання. Принцип солідарності творить цінності та відіграє велику роль у розвитку соціальних інституцій.

“Соціальна солідарність” стає центральним поняттям творчості Е. Дюркгейма, який поділяв соціальну солідарність на дві основні форми: механічну, що визначається станом нерозвинених суспільних зв'язків між індивідами, схожістю виконуваних ними функцій, яка притягує їх одне до одного та органічну, що ґрунтується на поділі праці, який урізноманітнює професійні ролі людей, індивідуалізує та робить їх взаємозалежними, потрібними один одному, внаслідок чого й виникає відчуття взаємозв'язку, солідарності [6].

Отже, солідарність позначає спільність людської природи і тісну спорідненість, яка об'єднує людей між собою. При цьому суспільство, в якому панує органічна солідарність, створює, сприятливі умови для розвитку індивідуалізму.

Питирим Сорокін, аналізуючи чинники виникнення, збереження та зникнення “простих колективних об'єднань”, дещо конкретизував положення Е. Дюркгейма про соціальну солідарність. Він довів, що об'єднуючий ефект органічної солідарності щодо конкретних колективних утворень виявляється доволі суперечливо, оскільки серед них є як солідаристські, так і несолідаристські типи [7].

Наприкінці XIX – першій половині XX ст. набула поширення політико-правова концепція солідаризму, головним представником якої був Леон Дюгі. Головне місце в цій концепції посідають положення про державно-правові засоби зміцнення солідарності, зокрема: відмова від поняття суб'єктивного права та створення “корпоративної” держави де є лише обов'язки та соціальні функції: робітники повинні працювати, буржуазія – нагромаджувати капітал. При цьому, держава має бути надкласовою і очолюватися диктатором. Як відомо, ідеями Дюгі скористалися італійські та німецькі фашисти, після Другої світової війни 1939–1945 рр.

Однак, у післявоєнній Західній Німеччині під час реалізації так званого плану Джорджа Маршалла саме солідаризм став ідеологією економічного відродження країни. Солідаристські концепти й ідеологія розглядалися як мотор для відродження суспільства і економіки: ринкова свобода з'єднувалася зі встановлюваним державою жорстким державним регулюванням, при цьому економічна модель неодмінно повинна була спиратися на етичні підвалини.

У Радянській суспільно-політичній думці і філософії пізнішого часу уявлення про солідарність розвивалися у двох напрямках – солідарність – як соборність і солідарність – як взаємодопомога. У програмних роботах російських ідеологів солідаризму (Р. Н. Редліх, В. Д. Поремський, І. В. Вошинін, Б. С. Пушкар'єв та ін.) останній визначається як корпоративізм, який

передбачає координацію соціальних об'єднань (корпорацій) на основі укорінених у російському суспільстві ще з часів Давньої Русі принципів добровільності і самоврядування.

Ідеї українського національного солідаризму висловлював Тарас Шевченко. У своїх творах він окреслює недоліки розділеного соціуму, духовно збіднілої еліти, класового егоїзму та відсутність відповідальності: “Доборолась Україна до самого краю. Гірше ката свої діти тебе розпинають”. Він ставить за приклад ідеалізований устрій Козаччини, змальовуючи втрачений ідеал соціальної гармонії та національної величі: “Було колись в Україні ревіли гармати; було колись запорожці вміли панувати”. Практично в кожному творі Т. Шевченко закликає українців бути спільниками, не ділити життя й батьківщину, а разом іти до загального блага. У період національного поневолення Т. Шевченко пропонує українцям силовий метод зміни наявного соціального стану — “повставати й рвати кайдани”, вибудовуючи “сім'ю вольну, нову” як солідаристичний ідеал. У ХІХ ст. ідеї українського солідаризму висловлював С. Подолинський, зокрема у доробку “Праця людини та її ставлення до розподілу енергії” [8].

Ідеї солідаризму присутні у творах В. Вернадського як філософа і автора вчення про ноосферу, певною мірою у працях Д. Донцова, О. Ольжича, О. Теліги, Є. Маланюка, В. Липинського та ін.

У 1938 р. Юрій Липа у статті “Солідаризм раси” наголошував на тому, що українська раса — це раса солідаристів. Нема іншої глибшої

ідеї тепер, у часах тотальних воєн на знищення, як ідея расової солідарності [9].

Ідеї солідаризму розвивалися також у середовищі української еміграції. Зокрема, солідаризм був офіційною ідеологією ОУН(м) (мельниківського крила Організації українських націоналістів) впродовж чверті століття у 1947–1972 рр. а також активістів “Союзу гетьманців-державників” — соратників гетьмана Павла Скоропадського.

Як бачимо, в колі видатних українських діячів існувала думка, що солідаризм особливо близький українському суспільству. При цьому український солідаризм перебуває в річищі загальноєвропейських духовних засадах і пов'язаний з пошуком не тільки національного, але й соціального ідеалу, котрий відповідає найвищій стадії людського поступу, що означає створення умов для розвитку індивідуальностей. Іншими словами, “реальним базисом”, над яким надбудуються економічна та суто державницька сфери незалежної України повинен стати авторитет сучасного керівництва як архетипне єднання духу індивідуалізму та ідей солідаризму.

В українській історії спостерігаються ситуації, коли політичне протистояння індивідуальностей розколювало країну, однак у випадку війни незважаючи на свою партійну, соціальну та класову належність люди об'єднувалися навколо авторитетного лідера задля спільної боротьби проти ворога. Це єднання вільне від примусу, яке можна розглядати як основну течію в українській традиції соборності: взаємодопомоги, коопе-

рації, відповідало пріоритету технології “м’якої влади”, яка базується на авторитеті її керівництва.

Як зазначалося, різноманітні напрями духовного розвитку особистості мають один спільний стрижень, коріння якого знаходиться в архетипах. Психологічно це означає, що суспільство, складаючись із індивідуальностей, має синтез успадкованих і набутих властивостей, що творять підставу його вдачі і характеру, окреслюють поставу до світу та уявлення, ідеї, моделі поведінки тощо.

Звернемося до результатів оцінного опитування, покликаного з’ясувати тенденції інтеграції українського суспільства напередодні революції “Гідності”, задля виявлення

ступеня притаманності українському соціуму головних психологічних рис, що віддзеркалюють стан його моральних чеснот (таблиця).

Опитування було проведене відділом соціальної експертизи Інституту соціології НАН України. Для дослідження була вибрана дихотомія певних психологічних рис українського соціуму. Нижче, у таблиці представлено його результати.

Експерти зауважують, що у дихотомічній парі “індивідуалізм – колективізм” перша ознака як позитивна риса демонструє загальний індекс (2,5 бали). Однак загальноновизнано, що колективістський світогляд передбачає перекладання відповідальності з індивіда на колектив, що є типовим для психокультури

**Ступінь притаманності українському соціуму головних психологічних рис
(шкала: від –10 до +10 балів)**

Дихотомічні риси		Індекси ($I = A + B$)
А	В	
Шкала (від 0 до +10 балів)	Шкала (від –10 до 0 балів)	
Індивідуалізм	Колективізм	2,5
Комунікативність	Ізоляційність	– 1,2
Цілеспрямованість	Безвільність	– 0,3
Раціональність	Емоційність	– 0,4
Демократичність	Авторитарність	– 0,8
Гідність	Меншовартість	– 0,9
Відповідальність	Розхлябаність	– 0,1
Оптимізм	Песимізм	– 1,1
Ініціативність	Пасивність	– 1,9
Аскетизм	Гедонізм	– 2,1
Пасіонарність	Апатичність	– 2,7
Духовність	Матеріальність	– 3,1
Владність	Підлеглість	– 3,1
Інноваційність	Консервативність	– 3,3
Ризикованість	Обережність	– 4,4

азіатських країн, де почуття відповідальності за всіх означає особисту безвідповідальність. Інші риси характеру українського соціуму мають негативні оцінки, особливо такі, як ризикованість (–4,4 бали), інноваційність (–3,3 бали), владність (–3,1 бали), духовність (–3,1 бали) та пасіонарність (–2,7 бали) [10, с. 10–11].

Очевидно, що риси, які характеризують українське суспільство того часу здебільшого мають негативний індекс. Це пов'язано з тим, що Україна проходить дуже складний етап історичного розвитку, коли наразі відбувається перехід від авторитарної держави, хворої корупцією, до соціально орієнтованого суспільства і демократичної та відкритої держави. Однак постає питання: чому за 25 років незалежності Україна так і не змогла стати демократією з ринковою економікою європейського зразка? Чому досі не подолана корупція? Можливо тому, що в Україні владні інституції є слабкими, а нація неконсолідованою? Як відомо, за останні п'ятнадцять років українське суспільство здійснило три революції — Революцію на граніті (1990 р.), Помаранчеву революцію (2004 р.) та Революцію Гідності 2013–2014 рр. Так, події Майдану 2004 року продемонстрували прагнення українського народу до об'єднання. Люди, втомлені від бюрократії та неефективних керівників, почали шукати нових. Проте керівники Майдану не виправдали довіру народу, яка була надана їм як бонус, свої обіцянки не виконали, незважаючи на “параліч” опозиції. Напевно, цю ситуацію можна пояснити двома факторами. По-перше,

учасники “Помаранчевої революції” розраховували на повну відданість і жертвність керівників у виправданні й виконанні ідей “Майдану”. Однак, отримавши кредит довіри під чесне слово, вони не стримали його і не понесли відповідальність за невинуватого довіру, що закарбувалося в пам'яті народу. Відповідно до зазначеного виникає ще кілька запитань: по-перше, чому такою короткою виявилася самоорганізація громади; по-друге, чому так і не з'явилося авторитетне керівництво? Напевно, українське суспільство здебільшого орієнтувалося на традиційність та уніфікованість, ніж на вимоги сучасності. Така позиція виявляється у бажанні “твердої” руки або героя, який вирішить проблеми і захистить від негараздів. Вочевидь, що за таких обставин люди втрачають залишки відповідальності за свою діяльність і не можуть “виростити” авторитетного керівника.

Під час подій, що сталися під час революції Гідності (Євромайдан 2014 р.), велика спільнота людей, поділяючи найважливіші спільні цінності, продемонструвала небувалу в Україні солідарність. Інакше кажучи, люди були просякнуті духом індивідуальності, зробилися відповідними собі з вірою у власну правоту і з покладанням на власні сили. Євромайдан висунув нове керівництво державної влади, однак з вимогою служити народу України, знову надаючи кредит довіри новому керівництву, попередивши про суворий контроль над усіма їхніми діями.

Проте, добре відомо, що і на сьогодні більшість населення підтримує ідею суцільного “перезавантаження”

влади на усіх рівнях. Спостерігається недовіра громадян до керівництва владних інституцій, яка базується на споживацькому ставленні політиків до влади, які керуються, здебільшого, не національними інтересами держави, а власними або кон'юнктурними.

Так, за даними Центру Розумкова 46,2 % українців у 2014 р. вважали, що нова українська влада та її керівництво не в змозі забезпечити суверенітет, незалежність і територіальну цілісність країни. При цьому за даними опитування цього ж Центру у 2012 році 49 % українців уявляють себе мешканцями України, а у 2014 році самоідентифікація з Україною сягнула рекордної висоти — 73,2 %. Водночас стали до лав Збройних Сил України у разі зовнішньої агресії (серед чоловічого населення віком до 60 років готові 52,8 %), 47,5 % опитаних готові добровільно перераховувати частину (5–10 %) своїх доходів на потреби Збройних Сил [11].

Причиною цього, поза сумнівом, є російсько-українська війна, яка почалася два роки тому й продовжується нині, об'єднала більшу половину українського суспільства. Однак за наявності духу індивідуалізму та солідарності авторитетного керівника українське суспільство допоки не пробудило.

Висновки з даного дослідження і перспективи подальших розвідок. Таким чином, у процесі архетипного єднання духу індивідуалізму та ідей солідаризму необхідною є багатогранна “робота” поколінь, результати якої акумулюються в одній із складових психіки людини — колективному несвідомому. Тому авторитет

сучасного керівництва, що визріє на тлі архетипного єднання духу індивідуальності та солідаризму українців має стати тією силою, під проводом якої впевнено можна протидіяти усьому негативному, що нині відбувається в Україні. Це одночасно і порятунок, і шанс гармонійного розвитку українського суспільства, і рух до позитивного майбутнього. Тож, усвідомлення сучасним керівництвом того, що його дії здійснюються не лише в певному політичному й економічному, а й духовному середовищі, накопичуючись в архетипах, є завданням подальших розвідок.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

---

1. Вебер М. Типы господства [Электронный ресурс] / М. Вебер. — Режим доступа: http://www.gumer.info/bibliotek_Buks/Sociolog/veber/tip_gosp.p
2. Юнг К. Г. Человек и его символы / К. Г. Юнг, М.-Л. фон Франц, Д. Хендерсен; [пер. с нем.]. — СПб., 1996. — 454 с.
3. Лоренц К. Агрессия (так называемое “зло”) / К. Лоренц; [пер. с нем.]. — М.: Изд. группа “Прогресс”; Универс, 1994. — 272 с.
4. Кембриджское руководство по аналитической психологии / под ред. П. Янг-Айзендрат и Т. Даусона. — Добросвет-2000, 2000. — 478 с.
5. Российская социологическая энциклопедия. — М., 1999. — 257 с.
6. Дюркгейм Э. О разделении общественного труда / Э. Дюркгейм. — М.: Канон, 1996. — 432 с.
7. Сорокин П. А. Моя философия — интегралізм / П. А. Сорокин // СОЦИС. — 1992. — № 10. — С. 134.
8. Корнійчук Л. Я. Сергей Подолинский — выдающийся украинский

- учений, общественный деятель / Л. Я. Корнійчук // *Економіка України*. — 2000. — № 7. — С. 72–78.
9. *Луца Юрій* Солідаризм раси [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.vatra.cc/rasa/yuriy-luca-solidaryzm-rasy.html>
10. *Саєнко Ю.* Експертні оцінки тенденцій інтеграцій українського суспільства / Ю. Саєнко, В. Піддубний // *Універсум*. — 2012. — № 11–12. — С. 11–18.
11. *Громадяни* України про безпеку: оцінки, загрози, шляхи вирішення проблем [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://www.uceps.org/upload/1412757450_file.pdf